

Razvoj zdravstvene zaštite u Vinkovcima

Marija Jurković

Opća bolnica Vinkovci

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, povijest, Vinkovci, zdravstvena zaštita, karantena, Normativum sanitatis, Društva slavonskih liječnika, antituberkulozni dispanzer, Andrija Štampar, Medicinski centar, Dom zdravlja, Zavod za javno zdravstvo, Domovinski rat

Zbog značajnog geostrateškog položaja vinkovačkog kraja, višestoljetne prisutnosti granice u neposrednoj blizini i učestalih vojnih sukoba, prva stacionarna zdravstvena ustanova odnosno bolnica, osnovana je tek početkom 19. stoljeća. No, prvi obrazovani zdravstveni djelatnici došli su u ovo područje nakon osnivanja Vojne granice, upravo kao dio vojnih postrojbi.

Do tog vremena, laici su liječili oboljele i ranjene na način koji su prethodne generacije stjecale iskustvom, koristeći se ljekovitim biljem, predmetima i materijalima iz svakodnevnog života, često se baveći i magijom. Neka od tih iskustava zadržala su se i do današnjih dana.

Visoko organizirani rimski grad Cibalae (uređen poput ostalih kolonija u blizini *limesa* na Dunavu) zbog svoje veličine i važnog vojnog položaja zasigurno je imao barem nekakav organizirani način liječenja vojnika i civilnog pučanstva. Je li postojao *valenturianum*, vojnička bolnica kakve su se podizale od vremena Augusta, nije poznato. Brojni pronađeni predmeti iz tog vremena ne mogu se izravno povezati s medicinskim postupcima, ali je izvjesno da je veliki dio njih mogao poslužiti za tu svrhu iako za to nema jasnih dokaza. Međutim, u iskopinama Cibala, otkriveni su ostatci naprednih higijenskih uređaja: vodovoda, kanalizacije, kupališnih (dva termalna kompleksa) i sličnih instalacija.

O srednjovjekovnom životu u ovom kraju općenito ima vrlo malo poznatih podataka, a tek u 18. stoljeću pojavljuju se prvi zapisi o narodnom životu, običajima, higijenskim navikama i liječenju. Navodi ih *M. A. Reljković* u «Satiru», ali i nekoliko putopisaca koji su tada prolazili Slavonijom. Opisali su neobrađenu zemlju, baruštine, rojeve komaraca koji su bili izvor groznice. Loši su bili i tadašnji uvjeti života: kuće su bile drvene, omazane blatom i pokrivene trskom, a prozori bez staklenih okana. U Slavoniji tada nije bilo bolnica, lazareta, domova za stare i nemoćne niti za nezbrinutu djecu. U takvim uvjetima umirali su osobito stranci (zbog groznice, ali i kuge) dok su Turke bolesti gotovo zaobilazile što su pripisali njihovoj «hladnokrvnosti» prema zaraznim bolestima te preporuci da ne uzimaju meso i što više puše! Protiv groznice uzimali su čaj od kičice (*Gentiana centaurium*), «vodena bolest» liječila se čajnim pripravkom od borovnice, a na rane se stavljalo lišće od trputca (*Plantaginis augustifolia*).

Vojna granica, u sastavu koje su bili i Vinkovci i vinkovački kraj, služila je kao vojni, ali i sanitarni kordon prema Turskoj. Stalno je prijetila opasnost od širenja kuge (kasnije i kolere) iz Turske i dalje, iz skrivenih žarišta u Aziji. Tijekom 18. stoljeća Austrija je izdala niz zakona, propisa i uputa o zaštiti od zaraznih bolesti:

- **Carski patent o zaštiti od kuge (Pestpatent)** iz 1710. godine prema kojemu graničarski zapovjednici nadziru i prate kretanje zaraznih bolesti u susjednim zemljama, a u slučaju opasnosti zabranjuju prijelaz i promet na granici te izdaju određene isprave i
- **Zakon javnog zdravstva i službene medicine (Normativum sanitatis)** iz 1770. godine, podijeljen u 2 dijela: prvi dio o zdravstvu u zemlji, liječenju i dužnostima liječnika, kirurga, ljekarnika i primalja, a drugi o karantenskim mjerama na granici.

U svrhu protuepidemijske zaštite gradili su se i posebni objekti. **Raštel** je bio mjesto gdje se obavljala trgovina kontaktirajući kroz natkrivene rešetke. Službenici su ondje prenosili novac i robu uz redovito raskuživanje. **Kontumac** (jedan je postojao i u Vinkovcima) bio je veći objekt, dobro osposobljen da bi mogao zadržati putnike i robu, provoditi određene mjere i izolirati sumnjive osobe. **Karantena** je bila najviši oblik zdravstvenog kordona uz mogućnost hospitalizacije sumnjivih i bolesnih osoba. Nepoštivanje zakonskih mjera najoštrije se kažnjavalo što je dalo rezultate u samo rijetkim «probijanjem» kuge (npr. u Srijemu 1795. i Kostajnici 1815.).

Prvi liječnici i ostalo zdravstveno osoblje došli su u Slavoniju upravo u sastavu carske vojske. Bili su odreda stranci, školovani na austrijskim i njemačkim medicinskim fakultetima ili stručnim školama (car Josip II. 1785. godine osnovao je u Beču posebnu školu za vojne liječnike - *Josephinum*). Duže

vrijeme zadržao se ovdje profil nižih liječnika i kirurga koji su na Granici nosili najveći teret zdravstva (**Feldscher, Wundartz**). Manjim kirurškim zahvatima bavile su se i nekvalificirane osobe (npr., brijači) koji su puštali krv, stavljali pijavice, vadili zube i namještali kostolome.

U Vojnoj granici zdravstvo je bilo organizirano na način da je pukovnijski liječnik vodio brigu o liječenju i preventivi i civilnog pučanstva. Vojni komuniteti u gradovima imali su **fizikusa** (morao je biti «doctor medicinae»), ranarnika i primalje (završavale su tečaj u Vinkovcima, a one koje su poznavale njemački jezik školovale su se u Pešti; nepozivanje primalje za pomoć kod poroda bilo je kažnjivo!). Sve ih je imenovala vojna vlast. Postojali su, također, propisi i mjere pri nadzoru hrane i vode, o čistoći okoliša i stanova, a u slučaju smrti mrtvac se morao prijaviti, pregledati i propisno ukopati. Izvješća o bolesnim graničarima slala su se satniji, a ona pak pukovniji i to svakih 8 dana, a kod zaraza i svakih 5 dana.

Navodno je poticaj za osnivanje «Regimentspital» u Vinkovcima kao pripremu za rat protiv Turske dao sam car Josip II. za vrijeme svoje posjete Vinkovcima. Vojne vlasti iz Petrovaradina i graničarska građevinska direkcija, 4. srpnja 1831. odobrile su da se privremena bolnica «**Provisorisches Regiments Gemeinde Spital**» smjesti u malu dvorišnu zgradu pukovnijskog zatvora. Po naputku iz Petrovaradina bolnicom je upravljala bolnička komisija: 3 civilna člana i 2 iz reda graničara. U zagradi je morao stanovati jedan niži liječnik mjesne satnije. Liječnikova supruga brinula se o kuhinji i rublju za bolesnike s još jednom pomoćnicom koju je, kao i bolničara, plaćala općinska blagajna. Red je održavao jedan dočasnik u dežurnoj službi. Hranu i lijekove plaćala je vojska za vojnike, cehovi za pomoćnike, poslodavci za radnike, graničarske kuće za graničare, a općina za siromašne. Osim dobrovoljnih priloga graničarskih općina i cehova, bolnica nije imala drugih stalnih prihoda. Privremena bolnica otvorena je **8. rujna 1831.** (neki izvori navode 8. veljače 1831.). Satnije su dobile detaljne upute o primitku bolesnika na liječenje, plaćanju troškova i zabrani posjeta.

Kupnja kuće koja je trebala biti prenamjenjena za bolnicu odobrena je 1836. godine. Petrovaradin je požurivao rekonstrukciju zgrade kako bi se bolesnici što prije preselili u «novu bolnicu». Prva uprava imenovana je 10. travnja 1837. godine. Općine su davale drva za ogrjev i građevinski materijal, a bile su dužne opskrbljivati bolnicu i pijavicama. Nakon inspekcije «nove bolnice», stožerni liječnik tražio je da se postojeća bolnica nadogradi i kapacitet poveća na 12 kreveta. I u tako skromnim uvjetima, u vinkovačkoj bolnici liječila se bjesnoća, «jarost» i «vodoplašnost» po Lalićevom postupku. Sok *Gentiane crutiate* (uzgajala se u bolničkom vrtu) primjenjivao se izravno u rane, ali i za unutrašnju uporabu. Kirurzi su ugrizne rane liječili ispiranjem amonijakom i vapnom. Zbog bjesnoće, provodile su se i preventivne mjere koje su regulirale držanje i čistoću pasa, a pse lualice se likvidiralo. Kod pojave bjesnoće, karantenske mjere su se pooštrevale: ukućani su bili pod kontrolom 42 dana, a leševi su duboko zakopavali i obvezatno posipali vapnom.

Trajni nedostatak bolničkog kapaciteta riješen je gradnjom jednokatne bolničke zgrade (u današnjoj Zvonimirovoj ulici br. 53) čiji je plan napravljen 1852., a gradnja završena 1856. godine. «**Javna okružna obćinska bolnica u Vinkovc**ih» imala je prostora za 50 bolničkih postelja (u 4 bolničke sobe!), stan za liječnika, kuhinju, praonicu, spremište, sobu za upravu i sobu za stražu. Broj ležećih bolesnika kretao se od 28 do 32.

Ukidanjem Vojne granice 1873. godine «okružno obćinsku bolnicu» preuzela je Brodska imovna općina. Godine 1874. kupljena je i nova oprema (npr. «steinsonde», «resonanzplatte», urometar po Helleru), a pacijenti su se liječili u skladu s tadašnjim dostignućima medicinske znanosti. *Dr. Hugo Blumm*, koji je u to vrijeme upravljao bolnicom, bio je član «*Društva slavonskih liečnika*», osnovanog 1874. Društvo je mjesečno izdavalo Glasnik (tiskan je dvojezično, na hrvatskom i njemačkom) u kojem su objavljivani stručni članci i prikazi slučajeva, ali i izvješća o meteorološkim prilikama, vodostaju, zdravstvenom stanju domaćih životinja, pobolijevanju i smrtnosti od zaraznih bolesti te kretanju broja bolesnika i osobitim slučajevima u slavonskim i srijemskim bolnicama (osim u Vinkovcima, postojale su u Osijeku, Pakracu i Mitrovici). Spominje se tako epidemija difterije u Vinkovcima 1877.g., veliki broj slučajeva trahoma liječenih u bolnici i jedna amputacija nadlaktice.

Prema «*Izvješću župana Srijemske županije*» koja su tiskana godišnje, 1895. godine u vinkovačkoj bolnici liječilo se 907 bolesnika. Zbog smanjenja troškova izdana je naredba o neprimanju u bolnice neizlječivo bolesnih ili kronično bolesnih, a bez akutnih komplikacija. Sredstava je bilo malo, ali je isticana potreba unapređenja bolničke službe imajući na umu dobrobit pacijenata. Idućih godina broj liječenih u vinkovačkoj bolnici stalno se povećavao: 1907. godine liječeno je 1945 bolesnika, 1912. godine 2299 – bolnica je tada ocijenjena pretijesnom. Svih tih godina o tako velikom broju liječenih skrbrilo je prosječno 5 liječnika.

Uvidjelo se da je liječnika potrebno približiti bolesniku pa su osnivane «*uzadružene zdravstvene obćine*»: nekoliko sela za koje je skrbrio jedan općinski liječnik. Kako ih nije bilo uvijek dovoljno, nerijetko su i kotarski liječnici obnašali dužnost općinskih. Sredstva za njihove plaće, troškove

stanovanja i putovanja morala su se osigurati iz izvora lokalne zajednice. Osim liječenja, nadzirali su otpadne vode, bunare, tvornice, proizvodnju pića i sl.

Najveći zdravstveni problem na prijelazu 19. i 20. stoljeća bile su zarazne bolesti. Umirala su osobito djeca (50% svih umrlih bila su djeca do 5 godina). Epidemiološka izvješća izrađivala su se vrlo precizno: prema mjestu, dobi, spolu, smrtnosti. Cijepljenje se provodilo protiv velikih boginja. Najveću smrtnost imala je difterija, ali zahvaljujući primijeni *Behringovog seruma* (tada još nije bilo antibiotika), smrtnost je od 75% 1895. godine, smanjena na 15% 1916. godine. Trahom je također bio česta zarazna bolest koja, doduše, nije bila smrtonosna, ali je kod određenog broja oboljelih dovodila do sljepoće. Kako simptomi trahoma nisu bili nepodnošljivi za oboljele, oni su često izbjegavali liječenje (ponekad više bolno nego sama bolest) iako je liječenje bilo organizirano po selima. Državne vlasti nadzirale su primalje i mrtvozornike, a nadriječništvo se kažnjavalo.

Početkom 20. stoljeća bolnica je postala županijska ustanova Županije srijemske. Prvi specijalni odjeli osnovani su u vinkovačkoj bolnici 1921. godine: kirurški sa 60 kreveta (operacijske dvorane i paviljon za zarazne bolesti izgrađeni su 1905.) i odjel za unutrašnje i zarazne bolesti sa 72 kreveta. Zbog velike frekvencije stalno je bilo postavljeno 10 rezervnih kreveta.

Nakon završetka I. svjetskog rata, od 1918. do 1925. godine u zdravstveno-administrativnom smislu, vinkovački kraj pripadao je Zdravstvenom odjelu u Zagrebu. Nadležnosti su se učestalo izmjenjivale: od 1925. do 1927. godine Inspektorat narodnog zdravlja u Novom Sadu, od 1927. do 1929. godine Vinkovci su bili dio Srijemske oblasti, od 1929. do 1931. dio su Drinske banovine sa sjedištem u Sarajevu, a od 1931. pripadali su Savskoj banovini.

Privih nekoliko desetljeća 20. stoljeća, osobit problem bila je tuberkuloza. Smrtnost od tuberkuloze bila je 1918. godine 74.4‰ u samom gradu, a prosječno 56‰ u 26 sela vinkovačkog kotara što je bilo gotovo 100% više nego npr. u Bjelovaru, Križevcima ili Koprivnici u isto vrijeme. Rješenje problema tuberkuloze bilo je stoga od izrazitog značaja, zahtijevalo je izniman trud i predan rad. Državni antituberkulozni dispanzer otvoren je u Vinkovcima 1. travnja 1922. godine, u staroj baraci, za smještaj bolesnika s otvorenom tuberkulozom (treći takav na području današnje Republike Hrvatske). Od 1918. do 1937. godine smrtnost je u gradu smanjena pet, a u selima gotovo tri puta. Shvaćajući važnost prosvjećivanja i zdravstvenog odgoja, Dispanzer se bavio i promidžbenim aktivnostima. Od 1927. do 1930. godine nastajala je vlastita originalna pokretna higijenska izložba *«Tuberkuloza kao bolesti i kao socijalni pojav»*. Dispanzer je vodio brigu i o «slabašnoj školskoj djeci» i organizirao je njihov oporavak u klimatski povoljnim uvjetima (Lipik, Kraljevica, Lokrum, Novi Marof i dr.). Brigu o školskoj djeci preuzela je školska poliklinika, osnovana 1927.g.

Vinkovački liječnici, osim bavljenja strukom bili su i nositelji kulturnog, društvenog i športskog života u gradu. Još je u sjećanjima Vinkovčana *dr. Jovan Georgević* (svi su ga zvali dr. Joco «Georgijević») koji se aktivno bavio nogometom, tenisom i šahom. Bio je angažiran u gradnji doma «Hrvatskog sokola», a organizirao je i brojne šahovske turnire. Ostat će zapamćen i po svojoj humanoj gesti – svakog je petka, tijekom cijele godine besplatno liječio siromašne bolesnike...

Za vrijeme II. svjetskog rata, bolnička zgrada bila je bombardirana, a 1946. godine rad bolnice uspostavljen je na predratnoj razini. Te godine u gradu je radilo 9 liječnika: 5 u Okružnoj bolnici, jedan u Školskoj poliklinici, jedan u Antituberkuloznom dispanzeru i dva u Zdravstvenom odjelu Gradskog Narodnog odbora. Po jedna medicinska sestra radila je u Školskoj poliklinici, Antituberkuloznom dispanzeru i Zdravstvenom odjelu Gradskog Narodnog odbora. U bolnici su radili 2 bolničara, 1 primalja i 15 časnih sestara koje su bile bolničarke, kuharice, jedna od njih bila je instrumentarka i jedna pralja.

Stara bolnička zgrada ubrzo je postala pretijesna za sve veće potrebe. Uz postojeće odjele, bilo je sve potrebnije osnovati odjel za pedijatriju, odjel za liječenje tuberkuloze, očni i otorinolaringološki odjel. Dom narodnog zdravlja, kako se tada zvao, također je bio smješten neodgovarajuće. Broj zdravstveno osiguranih osoba bio je iz dana u dan sve veći, a nužnost putovanja u susjedne centre radi liječenja pratili su i veliki troškovi.

Kućna epidemija trbušnog tifusa 1952. i 1953. godine bila je samo povod za početak razmišljanja o izgradnji nove bolničke zgrade. Uzrok epidemije bila je međusobna blizina bolničkog bunara građenog od opeke bez žbuke i sabirne jame građene također od propusnog materijala. Uz to, bolničko dvorište bilo je ispresijecano mrežom manjih, otvorenih odvodnih kanalića. Radi analize stanja, pozvana je komisija Higijenskog zavoda iz Osijeka koja je bolnicu zatvorila (primani su samo hitni slučajevi), a kao hitnu mjeru naložila izgradnju arteškog zdenca.

Već početkom 1954. godine formirana je Komisija za izgradnju nove bolnice. Komisija je utvrdila da ne postoje uvjeti za proširenje ili dogradnju bolnice niti da postoje uvjeti za gradnju novih bolničkih objekata na postojećem zemljištu. Teren u blizini potoka Barice ocijenjen je najpogodnijim

jer na tom mjestu nije bilo zgrada koje je trebalo rušiti, podzemne vode nisu previsoke, dobro je povezan sa značajnijim cestovnim prometnicama, a bilo je moguće i riješiti opskrbu vodom, energičnom energijom te uklanjanje otpadnih voda. Napravljena je analiza kvalitete tla za gradnju (konzultirani su stručnjaci geolozi iz Zagreba), a izrađena je i ruža vjetrova. Jedino je blizina željezničke pruge Vinkovci - Brčko ocijenjena nepovoljno. Predloženo je da se izgradi *zdravstveni centar*: uz bolnicu, u nove primjerene prostore smjestili bi se i dom narodnog zdravlja i protuepidemijska služba.

Raspisan je natječaj za izradu idejne skice. Drugu nagradu dobio je *ing. Geršić* iz Zagreba (prva nagrada nije dodijeljena). Za izradu definitivnog plana i investicijskog programa zatražen je od bolnice i Doma zdravlja prikaz kretanja oboljelih po odjelima i ambulancama, brojčano i po vrstama bolesti. Zavod za socijalno osiguranje trebao je izvijestiti o broju osiguranika i članova obitelji upućenih izvan Vinkovaca te o broju bolničkih dana u Vinkovcima i izvan Vinkovaca. Mjesto gdje će početi gradnja označeno je 6. listopada 1958. g.

Uz gradnju nove bolničke zgrade, moralo se raditi i na reorganizaciji i unapređenju bolničke službe u staroj bolnici. Sredinom 50-tih godina u bolnici je bilo zaposleno: 8 liječnika, 2 liječnička pomoćnika, 1 magistar farmacije, 1 srednji farmaceut, 4 instrumentarke, 1 medicinski laborant, 4 primalje, 16 bolničara - zajedno s nemedicinskim osobljem ukupno 92 zaposlenika.

Tih godina bolnica je značajno povećala opremljenost i razinu medicinskih usluga. Rodilište je otvoreno 10. listopada 1951. (godišnje se rađalo oko 800 novorođenčadi), 1953. godine u postojećem laboratoriju uveden je niz novih pretraga (npr. šećer i bilirubin u krvi, šećer u mokraći), reorganiziran je rad kuhinje (uvedeno je 12 različitih dijeta), a iste godine kupljeno je i sanitetsko vozilo za prvu pomoć. Iduće, 1954. godine otvoren je kabinet za transfuziju (krv su davali uglavnom rođaci oboljelih, tek manjim dijelom krv se prikupljala od dobrovoljnih davatelja), kabinet za elektrokardiografiju i bazalni metabolizam, a na rendgenološkom odjelu, uz dijaskopiranje uvedeno je i rendgensko snimanje. Kemijski laboratorij u kojemu su se mogle raditi pretrage kao u većim bolničkim centrima i klinikama osnovan je 1955. godine, kada je i započeto s operacijskim zahvatima u endotrahealnoj anesteziji. Pedijatrijski odjel s 30 kreveta osnovan je 1960. godine. Iste godine postavljen je montažni objekt za tuberkulozni odjel s 50 kreveta.

Poliklinički dio Zdravstvenog centra završen je 1963.

Postupno su se dovršavali bolnički dijelovi, a odjeli su se prema tome selili iz stare u novu zgradu. Koncem veljače 1970. godine preseljeni su interni, pedijatrijski, ORL i ginekološki odjel s rodilištem, u ožujku 1972. kirurški i urološki, a 1973. otvoren je novi odjel za patologiju i citologiju. U 1974. godini otvoren je očni odjel s operacijskim traktom (tada je učinjena prva operacija katarakte) i odjel za anesteziju i reanimatologiju sa 6 ležaja opremljen novom anesteziološkom opremom i šatorom s kisikom.

Postojeći prostor vremenom je ipak postao nedostatan za postojeće službe koje su se razvijale i nove koje su se osnivale. Na glavnom ulazu u bolnicu, za potrebe stanice Hitne pomoći, početkom 80-tih, izgrađena je izdvojena zgrada (sada je u njoj smješten Zavod za javno zdravstvo Vukovarsko-srijemske županije). Druga građevina, namijenjena pulmološkom, zaraznom, neurološkom i psihijatrijskom odjelu gradila se od 1985. godine. Prva i druga etapa gradnje dovršene su do kraja 1990. kada su useljeni pulmološki i zarazni odjel, a dio zgrade je do danas u izgradnji. Do početka devedesetih godina uvedene su ultrazvučna i endoskopska dijagnostika, a kupljeni su i aparat za kompjutoriziranu tomografiju i telerendgen koji su zbog ratnih zbivanja, stavljeni u uporabu nakon Domovinskog rata.

Domovinski rat za vinkovačko zdravstvo počeo je 2. svibnja 1991. godine pogibijom 12, a ranjavanjem tridesetak hrvatskih redarstvenika u Borovu Selu, pripadnika Policijske uprave Vinkovci. Prvi minobacački napad na grad dogodio se 19. srpnja 1991. (prvi napad na jedan grad u Hrvatskoj), a samo 3 dana kasnije uslijedio je avionski napad (također prvi avionski napad na jedan gradu Hrvatskoj): ranjenici su zbrinuti u bolnici, a pacijenti u podrumu gdje su bile spremne i 3 improvizirane kirurške dvorane.

U kolovozu 1991. stigle su prve pošiljke pomoći u sanitetskom materijalu, lijekovima, a stigla su i prva sanitetska vozila. Od 5. rujna ponovno su neprijateljske granate padale na Vinkovce: tada i u krug bolnice (i to je bio prvi napad na jednu bolnicu u Hrvatskoj!). Od tada pa do 15. svibnja 1992. g. na bolničke objekte i u krug bolnice palo je oko 5000 najrazličitijih projektila, od toga oko 300 pogodaka iz teškog naoružanja izravno u glavni objekt bolnice. Prvi neprijateljski položaji cijelo vrijeme rata bili su samo oko 500 metara udaljeni od bolnice.

Totalni rat počeo je u Vinkovcima 14. rujna 1991. i trajao je sve do 15. svibnja 1992. za koje vrijeme je u bolničkom podrumu neprekidno živjelo i radilo oko 120 zaposlenih, od toga 20 liječnika.

U bolnicu se dnevno primalo oko 50 ranjenih (nekim dana i do 80) te oko 7 do 8 mrtvih (dva dana bilo je po 26 mrtvih). U vrijeme najžešćih napada na Bogdanovce, u jednom danu bilo je 39 velikih operacija. Kirurški tim predvodio je najiskusniji, *prim. dr. Željko Hodalić*, uz neophodnu suradnju anesteziologa, a u liječenju ranjenih sudjelovali su i otorinolaringolog, oftalmolog i oralni kirurg. Transfuziološke ekipe prikupljale su krv u gradu i u neokupiranim selima. U bolnici su u stalnom pogonu bili i: transfuzija, patologija, biokemijsko-hematološki laboratorij, rtg tehničari, medicinski tehničari u hitnoj službi, instrumentarke, anesteziološki tehničari, nosači, vozači, radnici na telefonskoj centrali, kotlovnici, kuhari, pralje i spremačice i kompletna ekipa majstora koja je neprekidno popravljala oštećene instalacije.

Unatoč iznimno teškoj situaciji, osobito nakon što je 18. studenog 1991. okupiran Vukovar, među ranjenicima i bolničkim osobljem nije klonuo duh: uz detonacije projektila redovito je služena nedjeljna Sv. misa, čuli su se i pjesma i zvuci tamburice, svečano se slavio Božić i Nova godina, primali se gosti ...

Nadljudskim naporima osoblja, uz pomoć brojnih donacija hrvatskih tvrtki i Hrvata iz dijaspore, uspješno je zbrinuto oko 2300 ranjenika. Bez obzira na velika oštećenja svih bolničkih objekata, rad u bolnici nije bio prekinut niti jednog trenutka.

U gradu i neokupiranim selima vinkovačke općine radile su ambulante opće medicine, stomatološke ambulante i ljekarničke stanice. Po završetku ratnih zbivanja, prema potrebi, radili su i u improviziranim prostorima.

Već 15. siječnja 1992. godine Ministarstvo zdravstva i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje uputili su tročlanu komisiju (2 doktora medicine i 1 dipl. ing. arhitekture) koja je trebala utvrditi nastalu štetu. Potom je učinjena i ekspertiza stabilnosti svih građevina na temelju koje je zaključeno da se oštećene zgrade mogu obnoviti, a prva procjena potrebnih sredstava iznosila je oko 40 milijuna američkih dolara. Kao prioritetna, obnovljena je zgrada u Zvonimirovoj ulici, tzv. «Staro rodilište» i u njoj su, od 19. srpnja 1992. godine privremeno bili smješteni pedijatrijski i ginekološki odjel s rodilištem. Zgrade «Medicinskog centra» («Nove bolnice») u Zvonarskoj ulici obnavljaju su u nekoliko etapa, od 30. rujna 1994. pa do današnjih dana. U prve obnovljene prostore, 15. prosinca 1996. uselili su se stacionari odjela pedijatrije, ginekologije, otorinolaringologije, oftalmologije i kirurgije, a kasnije su se postupno preselili odjel za anesteziologiju i intenzivno liječenje, radiologija, odjel za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, psihijatrija, hematološko-biokemijski i citološki laboratorij. Još nisu obnovljeni interni odjel, odjel patologije, bolnička ljekarna i praonica rublja. Zgrada Poliklinike obnavljana je 1995. i 1996. godine sredstvima koje je donirala Vlada Kraljevine Norveške (oko 2.000.000 tadašnjih njemačkih maraka).

Godine 1994. dogodile su se i značajne organizacijske promjene. «Medicinski centar» razdijeljen je na dvije pravne osobe: «Dom zdravlja Vinkovci» koji provodi primarnu zdravstvenu zaštitu i «Opću bolnicu Vinkovci» koja pruža sekundarnu zdravstvenu zaštitu. Epidemiologija, mikrobiologija i školska medicina nastavile su djelovati u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo.

Niti ratna zbivanja nisu prekinula razvoj medicinske struke. Zbog velikog broja ranjenika stečena su vrijedna iskustva u postavljanju vanjskih fiksatora kod prijeloma kostiju (metoda je i uvedena za vrijeme rata). Nakon rata, nastavljeno je s uvođenjem suvremenih načina dijagnostike i terapije: laparoskopska kirurgija, hemodijaliza (od 1993. godine), kompjutorizirana tomografija, široka upotreba ultrazvučne dijagnostike s primjenom Dopplera, cijeli niz novih biokemijskih pretraga, imunohistokemija, otvorena je ambulanta za bol, ...

Za razliku od prethodnih vremena, kada je o cjelokupnom pučanstvu skrbrilo najviše desetak liječnika, danas ih na ovom području ima oko 200. Od tog broja 110 doktora medicine zaposleno je u bolnici (specijalisti i specijalizanti), a u primarnoj zdravstvenoj zaštiti njih 58. Doktora stomatologije ima 30, također zaposlenih u Domu zdravlja ili ugovornih djelatnika HZZO-a. Nekoliko doktora medicine i doktora stomatologije imaju privatne ordinacije.

Osim niza liječnika koji su svoju životnu i profesionalnu energiju uložili u razvoj medicinske struke i zdravstveno prosvjeđivanje stanovnika ovog kraja, uz Vinkovce ili vinkovačku Gimnaziju rođenjem i/ili školovanjem povezano je nekoliko njih koji su svojim znanjem stekli ugled i izvan lokalne zajednice, neki od njih, svojevremeno, i na svjetskoj razini. Rođeni Vinkovčanin je Karl Heizmann, koji je otkrio hematoblast, a bio je poznat i kao ilustrator anatomskeg atlasa. Učenici vinkovačke Gimnazije bili su Antun Lobmayer, Milan Amruš, Andrija Štampar, Zlatan Sremac, Vladimir Čavka, Josip Fališevac, Mijo Šimunić i mnogi drugi.

Kontakt:

Marija Jurković

E-mail: marija.iurkovic@zq.htnet.hr

